Asia: *HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020, Riista- ja porotalous*

Vastaanottaja: Eduskunnan maatalousjaosto, Kaisa Iso-Sipilä

Lausunto

1. Johdanto

Eduskunnan maatalousjaosto pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioesityksestä 2020 koskien riista- ja porotaloutta.

2. Lausunto

Riistatalous

Riistataloudessa sovitetaan yhteen osana luonnonvaratalouden politiikkasektorin vaikuttavuustavoitetta riistaeläinvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan lisääntyvästi hyvinvointivaikutuksia. Vaikuttavuustavoitetta tuetaan ajantasaisella ja yhteiskäyttöisellä luonnonvaratiedolla, jota palvelevat Luonnonvarakeskuksen yhdessä riistakonsernin muiden toimijoiden kanssa luomat sähköiset järjestelmät kuten riistakolmiot.fi, riistahavainnot.fi ja hirvitietojärjestelmä.

Riistatalouden edistämiseen käytettävät varat kertyvät metsästyskortin haltijoita kerättävistä riistanhoitomaksuista. Arvioitu kertymä on marginaalisesti laskusuunnassa johtuen metsästäjien määrän hienoisesta vähentymisestä viime vuosina. Riistasaalin taloudellisen arvon ja pienriistan metsästyspäivien määrän arvioidaan pysyvän ennallaan vuoteen 2019 verrattuna. Riistasaaliin liha-arvo määräytyy ensisijaisesti hirvisaaliin mukaan.

Hirvieläinten aiheuttamat metsä- ja viljelyvahingot korvataan pyyntilupamaksuista, joiden kertymä on arvioitu vuoden 2020 talousarvioesityksessä 4,2 % suuremmaksi kuin vuotta aiemmin. Tämän on arvioitu tapahtuvan ilman pyyntilupamaksujen korottamista, ja juontuu suurelta osin valkohäntäpeurakannan metsästyksen voimistumisesta. Pyyntilupamaksuista varsinaisiin vahinkojen korvauksiin on varattu vuodelle 2020 yli 50% enemmän rahaa kuin edellisenä vuonna. Samaan aikaa hirvikanta on ollut laskussa, joskin kannan muutosten vaikutukset etenkin metsätuhoihin tulevat viiveellä. Toisaalta pyyntilupamaksuista seurantaan ja tutkimukseen käytettävien varojen määrä laskee yli 60%. Tämä voi vaarantaa mm. Luonnonvarakeskuksessa tehtävien, Pohjois-Suomessa välttämättömäksi osoittautuneiden hirvien lentolaskentojen toteutumisen, voimakkaassa kasvussa olevan valkohäntäpeurakannan seurannan kehittämisen, sorkkaeläintietojärjestelmän kehittämisen sekä Suomessa pidettäväksi sovitun kansainvälisen tieteellisen hirvikokouksen järjestämisen.

Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen varataan talousarvio-esityksessä samansuuruinen summa kuin edellisenä vuonna, jolloin vahingot voitiin maksaa täysimääräisinä kaikille vahingonkärsijöille.

Talousarvioesitykseen on kirjattu Luonnonvarakeskukselle lisäresursseja ajankohtaisiin ja tärkeisiin riistataloustietoa syventäviin tutkimusaiheisiin yhteensä 0,5 milj. euroa. Nämä ovat riistaruokintatutkimuksen lisäresurssi (100 000 €), suurpetotutkimus (200 000 €), ja villisikatutkimus (200 000 €).

Porotalous

Talousarvioesityksessä esitetään kertaluonteista, yhteensä 90,3 milj. euron siirrosta maa- ja porotalouden investointien turvaamiseen. Porotaloudelle varataan myös rahoitusta maksettavaksi kansallisena tukena. Samoin porotalouteen liittyvää rahoitusta kohdennetaan porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukia ja rahoitusta koskevien lakien kautta tiettyjen korkotukien ja kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen. Melko uutena rahoitus- ja tukimuotona on myös korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin. Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa.

Rahoitusesitykset määrärahanostoineen tukevat Luken näkemyksen mukaan poronhoidon elinvoimaisuutta sekä porotalouden ammattimaisuuden, liiketoiminnan ja kannattavuuden kehittymistä, sekä edistää poronhoidon jatkuvuutta ja elinvoimaisuutta

Luke (aikaisemmin RKTL) on harjoittanut jo pitkään tutkimus- ja koetoimintaa Kutuharjun koetarhalla. Paliskuntain yhdistykselle porotalouden koetoimintaan varatut määrärahat (53 000 €) eivät riitä Paliskuntain yhdistyksen ja Luken arvioiden perusteella Kutuharjun koeporotarhan vuosittaisten yllä- ja kunnossapito- sekä saneerauskustannusten kattamiseen. Tämä vaatisi Luken näkemyksen mukaan selvää budjettirahoituksen lisäämistä Kutuharjun koetarhan toimintamenoihin Paliskuntain yhdistykselle.

Petoeläinten porotaloudelle aiheuttamiin vahinkoihin varattu summa (7,5 milj. euroa) riittänee todennäköisesti myös Luken näkemyksen mukaan vuonna 2020 aiheutuviin petovahinkojen korvaamiseen, koska erityisen suuria vahinkoja koskeva korvausjärjestelmä, ns. Lex Halla on kumottu.

Hyväksyjä

Eeva-Liisa Ryhänen
yksikönjohtaja

Lausunnon valmistelija(t): Tutkimusprofessori Ilpo Kojola
Erikoistutkija Jyrki Pusenius
Erikoistutkija Jouko Kumpula